

KINNITATUD
Eesti Advokatuuri juhatuse
12. jaanuari 2016. a otsusega

MUUDETUD
Eesti Advokatuuri juhatuse
5. aprilli 2016. a otsusega

MUUDETUD
Eesti Advokatuuri juhatuse
30. mai 2023. a otsusega

ÕIGUSTEENUSE OSUTAMISE KORD SEOSSES KLIENDI HUVIDES JURIIDILISE ISIKU JUHTORGANISSE KUULUMISE JA OSALUSE OMAMISEGA

Käesolev kord on kehtestatud advokatuuriseaduse § 12 p 17 ja 18 alusel ning juhindudes eetikakoodeksi § 4 lg-st 2 ja 4, § 8 lg-st 1, § 12 lg-st 3, § 13 lg-st 1 ja § 14 lg-st 6.

1. peatükk

ÜLDSÄTTED

§ 1. Korra reguleerimisala

(1) Käesolev kord reguleerib advokaadi poolt kliendi huvides juriidilise isiku juhtorganisse kuulumisega ja advokaadi poolt oma nimel või advokaadi poolt kontrollitava äriühingu kaudu, kuid kliendi huvides, osaluse omamisega seonduvat ning on advokaatidele täitmiseks kohustuslik.

(2) Käesolevas korras hõlmab mõiste „advokaat“ ka advokaadibürood, mille kaudu advokaat õigusteenust osutab, välja arvatud juhul, kui kontekstist tulenevalt on silmas peetud vaid advokaati kui füüsilist isikut.

(3) Käesolevas korras hõlmavad mõisted „juriidilises isikus osaluse omamine“ ja „osanikuks olemine“ aktsiate või osade omamist, täis- või usaldusühingu osanikuks või tulundusühistu liikmeks olemist või muid osaluse vorme vastavalt äriühingu asukohamaa seadustele. Samuti hõlmab „osanikuks olemine“ advokaadile kuuluva äriühingu kaudu ning viimase üle kontrolli omades aktsiate või osade omamist, täis- või usaldusühingu osanikuks või tulundusühistu liikmeks olemist.

(4) Käesolevas korras hõlmab mõiste „juriidilises isikus juhtorganisse kuulumine“ juriidilise isiku juhatuse või nõukogu liikmeks, likvideerijaks või filiaali juhatajaks olemist ja välismaiste äriühingute puhul analoogse pädevusega organitesse kuulumist.

(5) Käesolevas korras sätestatud kohaldatakse ka juhtudele, kus kliendileping juriidilises isikus osaluse omamiseks on sõlmitud advokaadibürooga, kuid juriidilises isikus osaluse omamine vormistatakse advokaadi nimele.

(6) „Kliendi varade hoidmise juhend“ (kinnitatud Eesti Advokatuuri juhatuse 13.09.2009 otsusega ning muudetud 14.12.2010 ja 18.06.2013 otsustega) reguleerib advokaadi poolt oma nimel, kuid kliendi huvides, osaluse omamisega seonduvat osas, milles see ei ole vastuolus käesoleva korraga.

(7) Käesolev kord ei reguleeri kutsetegevuse väliselt advokaadi poolt juriidilise isiku juhtorganisse kuulumist ja advokaadi või advokaadibüroo poolt osaluse omamist, välja arvatud

paragrahvid 6 ja 10, mis puudutavad juhatuse teavitamist. Kutsetegevuse väliselt advokaadi poolt juriidilise isiku juhtorganisse kuulumisele ja advokaadi või advokaadibüroo poolt osaluse omamisele kehtivad üldised advokaadi suhtes rakenduvad nõuded, ennekõike nõue, et selline tegevus ei ole lubatud, kui see ei sobi kokku advokaadi kutsetegevusega või advokaadi kutse-eetika nõuetega või kui see tekitab mõistliku kahtluse advokaadi sõltumatuses (vt AdvS § 36 lg 1 p 7 ja § 82¹ lg 1; Eetikakoodeksi § 4 lg 4).

§ 2. Osaluse omamine ja isiku juhtorganisse kuulumine õigusteenusena

(1) Kliendi huvides juriidilises isikus osaluse omamine ja juriidilise isiku juhtorganisse kuulumine on õigustoimingud ning võivad olla osa õigusteenusest.

(2) Kuivõrd tavapäraselt omavad kliendid osalust oma nimel ning juriidilise isiku juhtorgani liikme olemuslikuks ülesandeks on juriidilise isiku juhtimine, siis saab advokaadi kui õigusnõustaja poolt osaluse omamine või juhtorganisse kuulumine olla üldjuhul ajaliselt piiratud ning suunatud kliendi konkreetse õiguspärase eesmärgi saavutamisele.

(3) Arvestades, et juriidilises isikus osaluse omamine või juhtorganisse kuulumine võib kaasa tuua konflikti kliendi huvide ja advokaadi seadusest tulenevate osaniku ja/või juhtorgani liikme kohustuste vahel ning sellega võib kaasneda oht advokaadile usaldatud andmete konfidentsiaalsusele, siis kliendi sellise ülesande vastuvõtmisel peab advokaat erilise hoolega jälgima, et nii ülesande andnud kliendi kui ka advokaadi teiste klientide huvid ei saaks kahjustatud.

§ 3. Üldised nõuded

(1) Juriidilises isikus osaluse omamisele ja juriidilise isiku juhtorganisse kuulumisele laienevad kõik advokaadi tegevuse suhtes rakenduvad nõuded.

(2) Advokaat on kohustatud juriidilises isikus osaluse omamise ja/või juriidilise isiku juhtorganisse kuulumise ülesande vastuvõtmisel ja täitmisel tegema oma parima, et klient ei saaks teda mõjutada käituma selle juriidilise isiku kahjuks ega vastuolus seadusega.

(3) Arvestades juriidilises isikus osaluse omamise ja juriidilise isiku juhtorganisse kuulumise spetsiifilisi riske, on advokaat kohustatud enne kliendi ülesande vastuvõtmist muuhulgas veenduma, et:

1) advokaadi poolt osaluse omamist ega juriidilise isiku juhtorganisse kuulumist ei taotleta seadusega vastuolus oleva huvi kaitseks (eetikakoodeksi § 12 lg 3);

2) advokaadi poolt osaluse omamine ega juriidilise isiku juhtorganisse kuulumine ei ole seadusega vastuolus (eetikakoodeksi § 14 lg 2);

3) advokaadi poolt osaluse omamine ega juriidilise isiku juhtorganisse kuulumine ei too kaasa advokaadi tegutsemist kutsealal, mis on vastuolus advokaadi kutse-eetika nõuetega või sõltumatuse põhimõttega või mis on muul viisil sobimatu advokaadi kutsega (eetikakoodeksi § 4 lg 4, AdvS § 82¹ lg 1) ja

4) advokaadi poolt osaluse omamine ega juriidilise isiku juhtorganisse kuulumine ei too kaasa olukorda, kus advokaadi kohustus käituda üksnes kliendi huvides läheb vastuollu tema seadusest tulenevate kohustustega, mis kaasnevad osaluse omamise ja/või juhtorganisse kuulumisega (nt juhatuse liikme hoolsuskohustus äriühingu suhtes) (eetikakoodeksi § 13 lg 1 ja § 8 lg 1).

§ 4. Juriidilise isiku aadress, tegutsemiskoht ja dokumendid

(1) Advokaadibüroos ei või tegutseda muu ettevõtja ega välismaa äriühingu filiaal peale advokaadiühingu või välismaa advokaadiühingu filiaali (AdvS § 49 lg 6).

(2) Osaluse omamise või juriidilise isiku juhtorganisse kuulumise puhul suureneb risk advokaadibüroo puutumatusetele, so klientide materjalide konfidentsiaalsusele, sest muu ettevõtja tegevuskoha läbiotsimine on võimalik ilma kohtu poolt väljastatava läbiotsimismääruseta. Advokaat ei kanna äriregistrisse muu ettevõtja aadressina advokaadibüroo aadressi ega anna ühelegi isikule vastavat nõusolekut. Käesolev kord ei keela advokaadibüroo aadressi esitamist äriregistri pidajale muu ettevõtja, muuhulgas välismaa äriühingu filiaali, aadressina, millel saab sellele isikule kätte toimetada ettevõtja menetlusedokumente ja ettevõtjale suunatud tahteavaldusi (äriregistri seaduse § 24).

(3) Juriidilise isiku juhatusse kuulumise korral on advokaat kohustatud tagama, et juriidilise isiku raamatupidamine on korraldatud.

(4) Advokaat ei hoia ega säilita advokaadibüroos selle juriidilise isiku raamatupidamise dokumente, milles ta omab osalust või mille juhtorganisse ta kuulub, välja arvatud ulatuses ja ajal, kui see on vajalik sellele juriidilisele isikule muu õigusteenu osutamiseks (nt esinduseks kohtu- või maksuvaidluses).

(5) Juhatusse kuulumise korral on advokaat kohustatud teadma, kus asuvad selle juriidilise isiku raamatupidamise dokumendid.

2. peatükk

JURIIDILISE ISIKU JUHTORGANISSE KUULUMINE

§ 5. Juhtorganisse kuulumine

(1) Juhtorganisse kuulumisega võivad advokaadile kaasneda muuhulgas järgmised riskid või kohustused:

1) klient soovib advokaadi poolt juhtorgani liikmena selliste otsuste vastuvõtmist või tehingute tegemist, mis lähevad vastuollu juhtorgani liikme seadusest või põhikirjast tulenevate kohustustega (nt juhatuse liikme hoolsuskohustus äriühingu, mitte aga kliendiks oleva äriühingu osaniku suhtes; juhatuse liikme kohustus esitada pankrotiavaldus jne);

2) juhtorgani liikme maksuseadusest tulenevad kohustused ja vastutus;

3) juhatuse liikme puhul kohustus korraldada juriidilise isiku raamatupidamist; või

4) võimalus, et tegevusele ei laiene kutsekindlustus, mis võib tuleneda juhtorgani liikmeks olemise asjaoludest (nt juhul, kui juhtorgani liikmeks oleku puhul tuvastatakse vastuolu seadusega) või sellest, et kutsekindlustuslepingus võib sisalduda välistus juhtorgani liikmena tekitatud kahju hüvitamise kohta.

(2) Advokaadi poolt juhtorganisse kuulumisega võivad kliendile kaasneda muuhulgas järgmised riskid:

1) arvestades juhtorgani liikme kohustuste võimalikku kollisiooni advokatuuriseadusest tulenevate advokaadi õiguste ja kohustustega, ei pruugi nimetatud tegevusele laieneda kutsetegevusele seadusega ettenähtud tagatised (ennekõike konfidentsiaalse info kaitse);

2) juhul, kui kliendi antavad juhised lähevad vastuollu juhtorgani liikme seadusest või põhikirjast tulenevate kohustustega, ei saa advokaat vastavaid juhiseid järgida;

3) advokaadi tegevusele juhtorgani liikmena ei pruugi laieneda kutsekindlustus;

4) kui klient on vastava äriühingu osanikuks või aktsionäriks, võib kliendile kaasneda juhatuse või nõukogu pädevusse kuuluvate otsuste vastuvõtmisega kaasnev vastutus vastavalt äriseadustiku §-le 168 lg 2 või § 298 lg 2;

5) kliendile võib kaasneda vastutus osäühingu või aktsiaseltsi kahjustamise eest osäühingu või aktsiaseltsi tegevuse mõjutamise kaudu vastavalt äriseadustiku §-idele 167¹ ja § 289².

(3) Advokaat ei või juriidilise isiku juhtorganisse kuuluda kui:

1) advokaadi poolt juriidilise isiku juhtorganisse kuulumine on seadusega vastuolus, näiteks juhul, kui seadus näeb vastava äriühingu juhtorganisse kuulumiseks ette täiendavad kvalifitseerivad tingimused, mis ei ole konkreetse advokaadi puhul täidetud (näiteks krediitiasutuste seaduse §-de 48, 56 ja 57 kohaselt krediitiasutuse juhtidele või investeerimisfondide seaduse § 51 lg 1 kohaselt fondivalitseja juhtidele esitatavad nõuded).

2) seda taotletakse seadusega vastuolus oleva huvi kaitseks või kui advokaadi poolt juriidilise isiku juhtorganisse kuulumine toob kaasa advokaadi tegutsemise kutsealal, mis on vastuolus advokaadi au ja väarikusega või muude kutse-eetika nõuetega või sõltumatuse põhimõttega või mis on muul viisil sobimatu advokaadi kutsega, näiteks juhtudel, kui juriidilise isiku senise tegevusega on kaasnenud või võivad edaspidi tõenäoliselt kaasneda ebaausad kauplemisvõtted, tarbijate õiguste rikkumine, lepinguliste kohustuste tahtlik mittetäitmine vms;

3) advokaadi poolt juriidilise isiku juhtorganisse kuulumine võib tuua kaasa olukorra, kus advokaadi kohustus käituda üksnes kliendi huvides läheb vastuollu tema seadusest tulenevate juhtorgani liikme kohustustega näiteks juhtudel, kui klient soovib või eeldab, et advokaat teeb juhtorgani liikmena juriidilisele isikule kahjulikke tehinguid, esitab ebaõigete andmetega maksudeklaratsioone, raamatupidamisaruandeid vms.

(4) Enne juriidilise isiku juhtorganisse kuulumise ülesande vastuvõtmist on advokaat kohustatud kontrollima, kas kutsekindlustusleping katab kahjusid, mis advokaadi poolt tekitatakse juhtorgani liikmena.

(5) Advokaat peab klienti enne ülesande vastuvõtmist kirjalikult teavitama käesoleva paragrahvi teises lõikes loetletud riskidest

§ 6. Advokatuuri juhatuse teavitamine

(1) Advokaat peab viivitamatult pärast juriidilise isiku juhtorgani liikmeks saamist esitama selle kohta advokatuuri juhatusele teate käesoleva korra lisas 3 toodud vormis. Teates peab advokaat muuhulgas märkima, kas juriidilise isiku juhtorganisse kuulumine on osa õigusteenuse osutamisest või mitte.

(2) Advokaat peab advokatuuri juhatusele teatama, kui ta enam ei kuulu selle juriidilise isiku juhtorganisse.

§ 7. Juriidilise isiku juhtorgani liikmete ülesannete kirjalik fikseerimine

(1) Kui advokaat kuulub juriidilise isiku juhtorganisse, peavad advokaadist juhtorgani liikme ülesanded olema fikseeritud kirjalikult. Nimetatud lepingus fikseeritakse lisaks tavapärasele juhtorgani liikme lepingu tingimustele ka:

1) protseduur advokaadi taandamiseks ja tagasikutsumiseks juhtorganist koos vastava registrikandega vastavalt käesoleva korra §-e 8 lg 2;

2) juhatuse tegevuskoht. Advokaat tagab seejuures, et äriühingu juhatuse tegevuskoht ei asu advokaadibüroos;

3) juhatusse kuulumise korral - raamatupidamiskorralduse lühikirjeldus, märkides ära, kelle kohustus juhatuse liikmetest on raamatupidamise korraldamine ning kes nimeliselt (töötaja või teenusepakkuja) raamatupidaja ülesandeid täidab. Samuti fikseeritakse kirjalikult, kus põhiliselt hoitakse raamatupidamise dokumente.

(2) Kui advokaadi kui juriidilise isiku juhatuse liikme pädevusse kuulub õigusteenuse tellimine juriidilise isiku huvides ja advokaat tellib õigusteenust advokaadibüroost, mille kaudu ta ise õigusteenust osutab, peab advokaadibüroo pidaja eelnevalt veenduma, et õigusteenust on võimalik osutada kooskõlas kutse-eetika nõuetega ning puudub huvide konflikt. Kui advokaadi kui juriidilise isiku juhatuse liikme ainupädevusse kuulub õigusteenuse tellimine juriidilise isiku huvides või kui advokaat on juriidilise isiku juhatuse ainus liige ja advokaat tellib

õigusteenust advokaadibüroost, mille kaudu ta ise õigusteenust osutab, peab juriidilise isiku osanik andma eelnevalt kirjaliku nõusoleku nii õigusteenuse tellimiseks kui selle eest tasumiseks.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul peab advokaadibüroo pidaja teatama juriidilisele isikule oma otsesest või kaudsest huvist käsundi esemeks oleva tehingu suhtes (VÕS § 623 lg 2).

§ 8. Juhtorganist taandamine

(1) Juriidilise isiku juhtorganisse kuuluv advokaat on kohustatud end juriidilise isiku juhtimisest taandama (st tagasi astuma või tagama enda tagasikutsumise), kui tekib huvide konflikt kliendi ja juriidilise isiku huvide vahel või kliendilepingust tulenevate kohustuste ja juhtorgani liikme kohustuste vahel. Samuti on juriidilise isiku juhtorganisse kuuluv advokaat kohustatud end juriidilise isiku juhtimisest taandama, kui juhtimises osalemine ei sobi kokku advokaadi kutsetegevusega või advokaadi kutse-eeskõige nõuetega või kui see tekitab mõistliku kahtluse advokaadi sõltumatuses või see takistab või kahjustab advokaadi kutsetegevust või mainet (AdvS § 82¹ lg 1).

(2) Advokaat peab kliendilepingus kirjalikult sätestama võimaluse lõpetada juriidilise isiku juhtorgani liikmena tegutsemine ja taandada end juriidilise isiku juhtorganist, kui ilmnevad käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asjaolud.

3. peatükk

OSALUSE OMAMINE

§ 9. Osaluse omamine

(1) Juriidilises isikus osaluse omamisega võivad advokaadile kaasneda muuhulgas järgmised riskid või kohustused:

1) klient soovib advokaadi poolt osanikuna selliste otsuste vastuvõtmist või tehingute tegemist, mis lähevad vastuollu osaniku seadusest või põhikirjast tulenevate kohustustega (nt TsÜS §-s 32 sätestatud juriidilise isiku osanike, aktsionäride ja liikmete kohustus omavahelistes suhetes järgida hea usu põhimõtet ja arvestada üksteise õigustatud huvidega jne);

2) vastutus osühingu osanikuna osühingule, teisele osanikule või kolmandale isikule süüliselt tekitatud kahju eest (ÄS § 188 lg 1);

3) vastutus aktsiaseltsi aktsionärina, teisele aktsionärile või kolmandale isikule süüliselt tekitatud kahju eest (ÄS § 289 lg 1);

4) osühingu osanikuna juhatuse või nõukogu pädevusse kuuluvate otsuste vastuvõtmisega kaasnev vastutus (ÄS § 168 lg 2); või

5) võimalus, et osaluse omamisele ei laiene kutsekindlustus, mis võib tuleneda osaluse omamise asjaoludest (nt juhul kui osaluse omamise puhul tuvastatakse vastuolu seadusega) või sellest, et kutsekindlustuslepingus võib sisalduda välistus osanikuna tegutsemisega tekitatud kahju hüvitamise kohta.

(2) Advokaadi poolt osaluse omamisega võivad kliendile kaasneda muuhulgas järgmised riskid:

1) arvestades osaniku kohustuste võimaliku kollisiooni advokatuuriseadusest tulenevate advokaadi õiguste ja kohustustega, ei pruugi nimetatud tegevusele laieneda kutsetegevusele seadusega ettenähtud tagatised (ennekõike konfidentsiaalse info kaitse);

2) advokaadi kohustus käituda üksnes kliendi huvides võib minna vastuollu advokaadi seadusest tulenevate osaniku kohustustega, mistõttu võib advokaat olla kohustatud vastavas osas käituma vastuolus kliendi huvidega;

3) advokaadi pankroti korral võib osalus kuuluda advokaadi pankrotivara hulka; või

- 4) advokaadi surma korral võib osalus kuuluda advokaadi pärandvara hulka.
 - 5) juhul, kui kliendi antavad juhised lähevad vastuollu osaniku või aktsionäri seadusest või põhikirjast tulenevate kohustustega, ei saa advokaat vastavaid juhiseid järgida;
 - 6) vastutus osäühingu või aktsiaseltsi kahjustamise eest osäühingu või aktsiaseltsi tegevuse mõjutamise kaudu (ÄS § 167¹ ja § 289²);
 - 7) võimalus, et osaluse omamisele ei laiene kutsekindlustus.
- (3) Advokaat ei või juriidilises isikus osalust omada kui:
- 1) seda taotletakse seadusega vastuolus oleva huvi kaitseks, näiteks juhtudel, kui klient ei soovi osaluse omamist oma nimel, kuivõrd sellisel juhul tooks see kaasa seadusest tuleneva keelu või kohustuse rikkumise (näiteks konkurentsikeelu rikkumise, kohustuse esitada koondumise teade, keelu osaleda riigihankel, osaluse kuulumise kliendi pankrotivara hulka vms);
 - 2) osaluse omamine toob kaasa advokaadi tegutsemise kutsealal, mis on vastuolus advokaadi au ja väärikusega või muude kutse-eeskrite nõuetega või sõltumatuse põhimõttega või mis on muul viisil sobimatu advokaadi kutsega, näiteks juhtudel, kui juriidilise isiku senise tegevusega on kaasnenud või võivad edaspidi tõenäoliselt kaasneda ebaausad kauplemisvõtted, tarbijate õiguste rikkumine, lepinguliste kohustuste tahtlik mittetäitmine vms; või
 - 3) seadus näeb vastava äriühingu osaluse omamiseks ette täiendavad kvalifitseerivad tingimused, mis ei ole konkreetse advokaadi puhul täidetud; või
 - 4) advokaadi poolt juriidilise isiku juhtorganisse kuulumine võib tuua kaasa olukorra, kus advokaadi kohustus käituda üksnes kliendi huvides läheb vastuollu seadusest tuleneva osaniku kohustustega näiteks juhtudel, kui klient soovib või eeldab, et advokaat võtab osanikuna vastu otsuseid juriidilise isikule kahjulike tehingute tegemiseks jms.
- (4) Enne juriidilises isikus osaluse omamise ülesande vastuvõtmist on advokaat kohustatud kontrollima, kas kutsekindlustusleping katab kahjusid, mis advokaadi poolt tekitatakse osanikuna.
- (5) Advokaat peab klienti enne ülesande vastuvõtmist kirjalikult teavitama käesoleva paragrahvi teises lõikes loetletud riskidest.

§ 10. Advokatuuri juhatuse teavitamine

- (1) Advokaat peab viivitamatult pärast juriidilises isikus osaluse omandamist esitama selle kohta advokatuuri juhatusele teate käesoleva korra lisas 4 toodud vormis. Teates peab advokaat muuhulgas märkima, kas juriidilises isikus osaluse omamine on osa õigusteenuse osutamisest või mitte. Kui osaluse omamine on osa õigusteenuse osutamisest, siis tuleb teates märkida kui pikaks ajaperioodiks on kliendiga kokku lepitud osaluse omamises.
- (2) Advokaat peab advokatuuri juhatusele teatama, kui ta võõrandab täielikult osaluse selles juriidilises isikus.
- (3) Advokaat ei pea juhatust teavitama osaluse omandamisest ega võõrandamisest kui osalus on omandatud kutsetegevuse väliselt ning osaluseks on investeerimisfondi osakud, börsil vabalt kaubeldavad väärtpaberid või advokaadile kuulub vähem kui 10% selle juriidilise isiku osa- või aktsiakapitalist.

§ 11. Osaluse üleandmine

- (1) Kliendi vastaval nõudmisel tuleb osalus kliendile esimesel võimalusel üle anda. Kliendilepingus on soovitatav kokku leppida kliendi kohustus advokaadi nõudmisel osalus vastu võtta ja protseduur selle teostamiseks.
- (2) Kliendi osalust või selle võõrandamisest saadavat tulu võib kasutada saadaoleva advokaaditasu ning õigusabi osutamisega seotud kulude tasumiseks või tasaarveldamiseks vaid kliendi vastaval nõusolekul.

§ 12. Rakendussätted

(1) Käesolev kord jõustub 1. veebruaril 2016. a.

(2) Kui käesoleva korra jõustumise päeval kuulub advokaat juriidilise isiku juhtorganisse või omab osalust juriidilises isikus, on advokaat kohustatud hiljemalt 1. mail 2016 esitama advokatuurile käesolevas korra §-des 6 ja 10 toodud korras teated nende juriidiliste isikute kohta, väljaarvatud juhul, kui selleks kuupäevaks on advokaat osaluse võõrandanud või selle kuupäeva seisuga enam juhtorganisse ei kuulu.

Lisad:

Lisa 1: Kliendi teavituskiri (juhtorganisse kuulumine)

Lisa 2: Kliendi teavituskiri (osaluse omamine)

Lisa 3: Teavitus juriidilise isiku juhtorganisse kuulumise kohta

Lisa 4: Teavitus osaluse omandamise kohta